

ДЕТСКА ГРАДИНА „ПРОЛЕТ”

5400, гр. Севлиево, ул. "Дядо Филъо Радев" №9

тел. 0675/ 32861/60/: 32856/57/

e-mail: odz.prolet_sv@abv.bg

Утвърдил:

В. Василева

Директор на ДГ "Пролет"

Заповед №387/14.09.2021г.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАКРИЛА НА ДЕТЕ В РИСК И ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОБЛЕМНО ПОВЕДЕНИЕ, ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

Причините за насилието са много и комплексни и ДГ трудно би могла да повлияе на всички, но може успешно да намали тези фактори, които са свързани със средата в ДГ и които допринасят за проявата на агресия и за утвърждаване на агресивни модели на поведение. Настоящата политика се реализира на равнище ДГ и на равнище група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция. Превенцията и закрилата на дете в риск включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за проблемно поведение/тормоз/насилие. Превенцията поставя приоритет върху дейности на равнище група в ДГ, например създаване на правила на отношения в групата, морално възстановяване на щета, тематични дискусии, регулярно провеждани в ежедневието на групата или по друго време. Дискусиите са възможност в групата да се поставят за обсъждане въпроси, които вълнуват или смущават децата, като по този начин се създава пространство за отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответно осмисляне. Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на проблемно поведение/тормоз/насилие, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето. В по-голямата си част интервенциите включват отговора на ДГ при възникнали ситуации на тормоз.

СИСТЕМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАКРИЛА НА ДЕТЕ В РИСК И ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОБЛЕМНО ПОВЕДЕНИЕ, ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ

- Дейности на равнище ДГ
- Превенцията на равнище ДГ включва оценка на проблема, създаване на комисия по превенция и закрила на деца в риск от насилие и създаване на единни правила.
- Оценка на проблема

- Оценката на проблема изисква да се даде отговор на следните въпроси: Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него? Кои видове и какви форми на тормоз има в ДГ? Колко често те се проявяват? Къде най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирало до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?
- Оценката следва да се извършва в началото и в края на учебната година. Тя се организира от ръководство на ДГ. За целта могат да се използват редица инструменти, като специални въпросници, дискусии с участие на цялата училищна общност, фокус групи с деца, учители и родители и др. Резултатите от оценката и наличието на проблем се обсъждат на педагогически съвет с участието и на непдагогическия персонал, а в подходящ формат – и с родителите и децата. В края на учебната година може да се проведе конференция с участието на цялата общност или серия от фокус групи с деца възрасти, родители, учители и др.
- Създаване на комисия по превенция и закрила на деца в риск от насилие с ясни функции и делегирани отговорности, които да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията и дейностите на всички участници в образователния процес за превенция и закрила на дете в риск и за преодоляване на проблемното поведение, тормоза и насилието над деца. Ръководи се от председател и включва учители и родители. Изготвяне на план за координиране на усилията и дейностите на всички участници в образователния процес за превенция и закрила на дете в риск и за преодоляване на проблемното поведение, тормоза и насилието над деца.
- На базата на извършената оценка в началото на учебна година, Комисията изготвя план, който съдържа описание на дейности по превенция и интервенция на равнище група и ДГ с оглед на потребностите, вследствие от оценката в началото и в края на годината.
- Създаване на единни правила в ДГ е неизменна част от превантивните дейности, които се предприемат в ДГ. Този процес се свързва със следните дейности:
 - формулиране на предложения от всяка група за правила на поведение и ценности;
 - обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от групите и формулиране на общоградински ценности и правила, които да бъдат част от политиката на ДГ
 - ; -договаряне на единен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;
 - разработване на предложения за промени в Правилника за дейността ДГ и обсъждане с общността;
 - прилагане на програми за развитие на личните и социалните умения на децата; -ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в ДГ;
 - включване на експерти, родителите и самите деца в процеса на създаване и реализиране на всички интервенции;
 - използване на подхода за работа с връстници (peer education), които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
 - повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за справяне с критични ситуации и други; -
 - разработване на мерки за привличане на родителите;
 - информирание и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността, съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в ДГ;

-осигуряване на реални партньорства с външни служби, организации и специалисти; - насочване към здравни и социални услуги за децата и техните семейства. Интервенцията на равнище ДГ включва водене на регистър и процедури за управление на информацията, инициране на работа по случай и насочване на случай към други служби.

Водене на Регистър/дневник със случаи и управление на информацията. Дневникът със случаи се създава единствено за целите на анализа и планирането на цялостна политика за противодействие на насилието и тормоза в училище. В него се документират единствено ситуациите, съответстващи на нива две и три според приетата класификация, при които е необходима и намесата на Комисията. Ситуацията, се вписва в Дневника и съдържа следната информация: дата; какво се е случило, кратко описание на ситуацията, кога се е случило, кои са участниците; кой служител е регистрирал ситуацията – име и подпис; какво е предприето като действия (интервенция); кои отговорни участници са информирани (институции, органи, родители); как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои. На базата на вписаните ситуации, Комисията извършва оценка на риска и създава процедура за откриване и работа по случая в ДГ.

Дейности на равнище група

Превенцията на равнище група включва приоритетно обучителни дейности и работа с групата. Обучителни дейности, в които водеща роля има учителя в групата. За работата на равнище група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват всички режимни моменти и възможности. Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които може да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите. Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират първо сами да дават отговори на поставените въпроси, а след това да се предлагат официални дефиниции. Всяка дискусия трябва да започне с договаряне на правилата – всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушан, мненията не се омаловажават и т.н.

Основните теми могат да бъдат:

Какво представлява насилието/тормозът/проблемното поведение, разпознаваме ли ги и как можем да докладваме? Какви са преживяванията на извършителя, 3 последователите, потърпевшия и наблюдателите? (някои видове поведение като присмиването може да изглеждат като игра или шега, но обиждат и водят до негативни емоции у този, към когото са насочени и до това той да се чувства унижен или заплашен). Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем? Как можем да ги прилагаме? Разглеждането на последната тема трябва да завърши с изработването на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата. Правилата се пишат и се поставят на видно място в класната стая, за да могат децата да се придържат към тях в конкретни ситуации. Въпреки че това са дейности на равнище занималня, те могат и е важно да се приложат и с родителите, както и с учителите. Интервенцията на равнище група се отнася до ситуациите от ниво едно и две според приетата класификация. Съвместни действия между учителите в групата и психолог В случай, че са налице поредица от ситуации от първо ниво, в което са въввлечени различни участници, може да се предприемат допълнителни занимания с

групата с подкрепа на психолог. Ако са налице други повторяеми фактори, следва да се вземат предвид и по преценка на учител, който ги констатира, да се информира комисията. Ситуацията от второ ниво се вписва в Дневника за случаи на тормоз, като са определени участниците, направен е анализ от Комисията и са предприети мерки, които включват индивидуална работа по случай и/или работа с група.

НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Разпознаване на тормоза от страна на учителя.
 2. Прекратяване на ситуация на тормоз.
 3. Подход за възстановяване на щетата.
 4. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз.
 5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.
- Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от всички в ДГ, за да бъде максимално ефективна. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически измерения.

РАЗПОЗНАВАНЕ НА ТОРМОЗА ОТ СТРАНА НА УЧИТЕЛЯ

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, в които не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Наблюдение за правилна оценка на ситуацията:

- ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра;
- ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз;
- когато се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат стъпки, описани в механизма.

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА СИТУАЦИЯ НА ТОРМОЗ:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от ДГ): 4

- в случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата свидетели на тормоза, към средата, а не към участниците в ситуацията на насилие;
- когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

ПОДХОД ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЩЕТАТА

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата училищна общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на училището. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети. Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от класния ръководител, педагогическия съветник/училищния психолог на детето. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан:

- като първа стъпка учителите изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете;
- ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителите разговарят с детето, а детето предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Този процес се медуира от ангажираните в случая учители.
- след изясняване на ситуацията и постигане на договореност, учителите за определен период от време проследяват поведението на децата и дават обратна връзка. Учителите могат да потърсят съдействие и от колегите, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Психолог може да подпомогне работата на учителите като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителите да предприемат при необходимост;
- при преценка, детето и неговите родители могат да бъдат насочени към услуги в общността

ДЕЙСТВИЯ ПРИ ТЕЖЪК ИНЦИДЕНТ ИЛИ ПРИ ПОВТОРНА СИТУАЦИЯ НА НАСИЛИЕ ИЛИ ТОРМОЗ

При повторна ситуация на насилие или когато има случай на тежък инцидент се следват предписанията от механизма. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

- при тежки инциденти се препоръчва работа в групов формат (например работа с цялата група), като кризисната интервенция е от минимум 10 минути до 15 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица, и др. По този начин се предлага пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка. Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от учителите или психолог, а при липсата на специалист да се обърнат веднага към специалист или услуга в общността. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, 5 обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите. Липсата на емпатия е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз;
- работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителите да поговорят с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разберат какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно; • необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолог;
- не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия;
- наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него;
- необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;

- не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на училището;
- валидизират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на ДГ. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

- насърчава се убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая. Насърчаване за грижа спрямо тормозеното дете. При преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

НАСОЧВАНЕ НА ДЕТЕТО И НЕГОВИТЕ РОДИТЕЛИ КЪМ ПРОГРАМИ И УСЛУГИ В ОБЩНОСТТА

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолог, учител. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите, какъв е метода на работа. ДГ следва да има актуална информация за наличните услуги в общността, като центрове за превенция и консултативни кабинети към местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, центрове за обществена подкрепа, комплекси за социални услуги, програми, предлагани от неправителствени организации и др. Важно е насочването да се направи конкретно и с грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

